

Turvemaiden ilmasto- ja vesistö-ystävällinen hoito ja käyttö

Turvemaiden puusto on arvokas hiilinielu ja turpeeseen on sitoutunut merkittävä määrä maaperän hiilestä. Enenevä määrä hakkuupotentiaalista on ojitetuilla turvemailla, joten hakkuiden ja maanmuokkausten määrä kasvaa. Metsänkäsittelyn toimenpiteillä voidaan vaikuttaa merkittävästi niin hiilensidontaan ja kasvihuonepäästöihin kuin myös metsätalouden vesistökuormitukseen.

Suometsissä on suuret hakkuupotentiaalit

Pohjois-Savossa viidennes metsämaasta on ojitettua turvemaata (273 000 ha). Myös puustosta viidennes on soilla. Viime vuosikymmeninä puuston kasvu on lisääntynyt etenkin soiden ojituksen, suometsien lannoituksen, muun metsänhoidon ja lämpenevän ilmaston vaikutuksesta.

Puuta on suometsistä korjattu tähän asti pääosin harvennushakkuina. Nykyisin suometsien puuta korjataan enenevässä määrin päätehakkuuna, kun 1950–60-luvuilla ojitetut suometsät ovat saavuttaneet uudistuskypsyysikänsä.

Vesitalouden hallinta on tärkeässä roolissa

Kun haihduttava puusto poistetaan päätehakkuussa, nousee pohjaveden pinnan taso. Usein ilmenee tarve johtaa vettä pois uudistusalueelta. Vesitalouden hallinta voi edellyttää ojitusmätästystä ja sen mukaisia vesiensuojelurakenteita.

Vedenpinnan syvyys vaikuttaa niin puuston kasvuun ja hiilensidontaan, vesistökuormitukseen kuin maaperän kasvihuonekaasutaseisiin. Turvekerros voi olla hiilen nielu, mutta se voi olla myös päästölähte, joka tuottaa hapellisissa olosuhteissa hiilidioksidia ja hapettomissa olosuhteissa metaania.

Turvemailla korostuu vesistökuormitusriski

Suurin osa metsätalouden vesistökuormituksesta on lähtöisin suometsistä. Turvemaametsien uudistaminen lisää typen ja fosforin sekä kiintoaineiden huuhtoutumista. Huuhtouma vapautuu pääosin maanmuokkausjäljestä ja vesistöjen läheisyydessä olevista ajourien korjuujäljistä.

Hakkuista ja maanmuokkauksesta aiheutuvia vesistöhaittoja voidaan lieventää välttämällä tarpeetonta maanpinnan rikkomista sekä käyttämällä erilaisia kohteelle soveltuvia vesien suojelumenetelmiä.

Vaihtoehtoja suometsän kasvatukseen

Suometsissä on usein hyvät lähtökohdat jatkuvaan kasvatukseen, sillä niissä on luonnostaan eri kokoista puuta, erirakenteisuutta ja aukkoisuutta. Lisäksi kostea sammalpinta yleensä taimettuu hyvin.

Jatkuvassa kasvatuksessa uudistaminen perustuu luontaiseen taimettumiseen ja alikasvoksen hyvään kehitykseen, mikä vähentää maanmuokkauksen tarvetta. Jatkuvapeitteisessä metsänkasvatuksessa puusto ylläpitää riittävää kuivatusta ja pohjavedenpinta pysyy sopivalla tasolla. Tällöin myös kunnostusojituksia voidaan vähentää.

Ilmasto- ja vesistöystävällinen vaihtoehto on myös alikasvoksen hyödyntäminen tasa-ikäisrakenteisessa kasvatuksessa. Tällöin puuton vaihe jää lyhyemmäksi kuin avohakkuussa.

Mikä on ilmastoviisasta metsänhoitoa turvemilla?

1. Hallitse vesitaloutta puuston avulla.
Riittävä puusto (noin 120 m³/ha) huolehtii ojitetun suometsän sopivasta kuivatuksesta.
2. Kunnosta oja harkiten.
Vältä tarpeettoman voimakasta kuivatusta.
3. Vältä avohakkuita.
Puuston poisto lisää kasvihuonekaasu- ja vesistöpäästöjä.
4. Harjoita jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta.
Avohakkuulle vaihtoehtoisia keinoja ovat mm. alikasvosten hyödyntäminen, poimintahakkuut, kaistalehakkuut ja pienaukot.
5. Lisää puuston kasvua lannoittamalla.
Tuhkalannoitus korjaa ravinnetalouden ja lisää puuston kasvua.

Lähteet:

Silver, T. 2019. Turvemaiden uudistamisen erityispiirteiden huomioonottamisesta käytännön metsätaloudessa. Suomen metsäkeskus.

Vanhatalo, K., Väisänen, P., Joensuu, S., Sved, J., Koistinen, A. & Äijälä, O. (toim.) 2015. Metsänhoidon suositukset suometsien hoitoon, työopas. Tapion julkaisuja.

Suometsien ilmastoviisas metsänhoito tietokortti (pdf). 2018. Luonnonvarakeskus, SOMPA-hanke. www.luke.fi/sompa

